

2.3 RIKSINTRESSEN

Riksintresseområden - Bakgrundsfakta

Det är kommunerna som har rätten och skyldigheten att ta initiativ till att upprätta översiktplaner eller detaljplaner. Enligt plan och bygglagen skall alla kommuner ha en kommundäckande översiktsplan. Staten är däremot inte beredd att avhända sig inflytandet över markanvändningen i riket. Genom att ange att mark är av riksintresse kan kommunernas inflytande begränsas. I riksintresseområden kan t.ex. staten låta överpröva detaljplaner om dessa hotar de värden som ligger till grund för riksintresset. Riksintresseområden kan bildas med stöd av 3 och 4 kap. Miljöbalken.

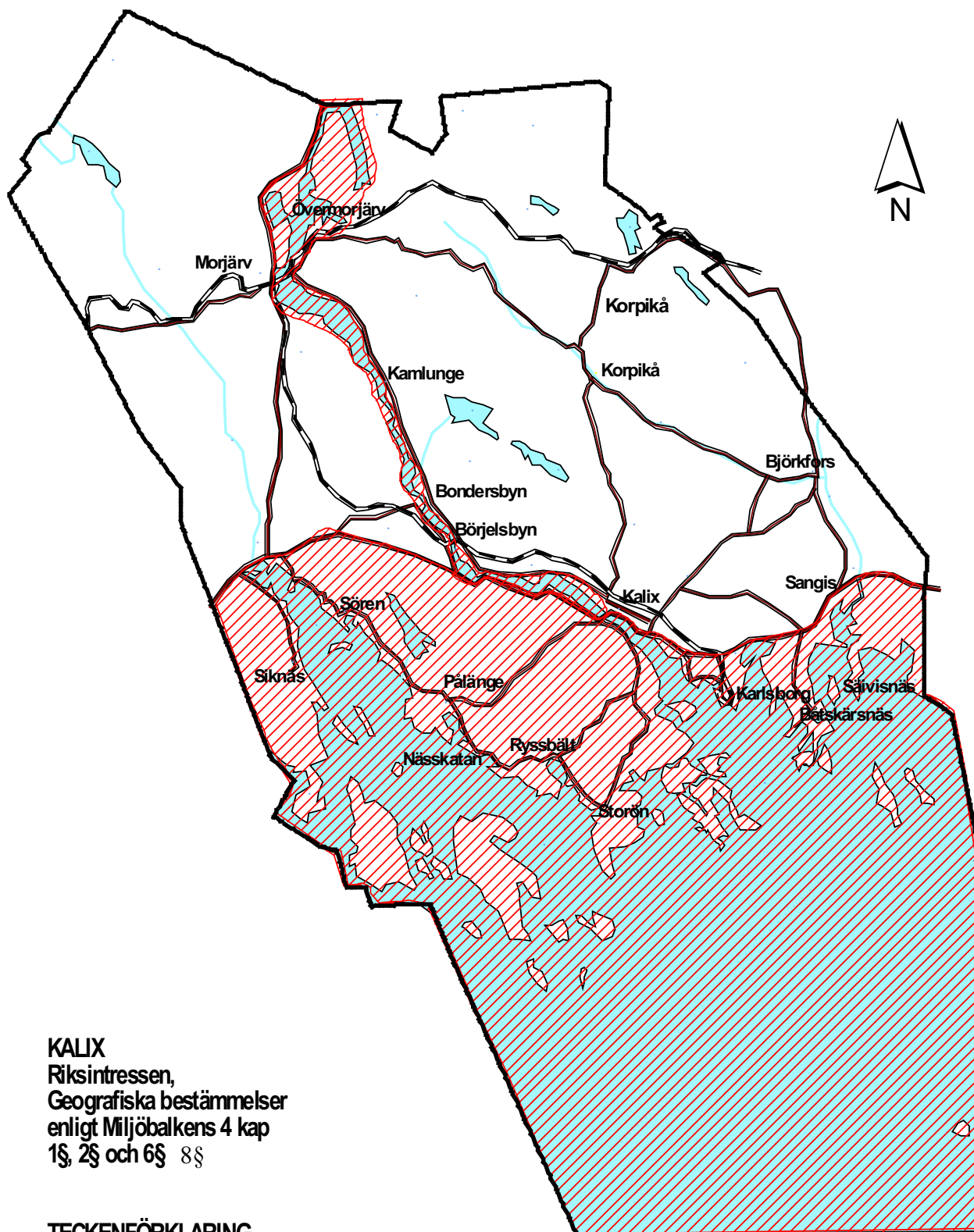
Riksintressen enligt Miljöbalken 4 kapitel

I Miljöbalkens 4 kapitlet finns ett antal geografiska områden i Sverige uppräknade där särskilda bestämmelser gäller för hushållning med mark och vatten. Inom Kalix kommun berörs hela kust- och skärgårdsområdet (avgränsas i norr av E4), samt hela Kalix älvdal upp till gränsen mot Överkalix.

För riksintresseområden gäller generellt Miljöbalkens 4 kap. 1§, 2§ 6§ och 8§. Paragraferna kan sammanfattas på följande sätt: Exploateringsföretag och andra ingrepp i miljön får endast komma till stånd om det kan ske på ett sådant sätt att det inte påtagligt skadar områdenas natur och kulturvärden. Bestämmelsen utgör inte hinder för utvecklingen av befintliga tätorter, det lokala näringslivet, eller anläggningar som behövs i totalförsvaret. Turismens och främst det rörliga friluftslivets intressen skall främst beaktas vid prövning av exploateringsföretag. Kalixälven är en av våra nationalälvar där vattenkraft, vattenregleringar eller vattenöverledning för kraftändamål inte får utföras.

Riksintressen, Geografiska bestämmelser enligt 4 kap. Miljöbalken redovisas på vidstående sida. Samtliga Natura 2000 områden är av riksintresse enligt MB 4 kap 8§.

KALIX
 Riksintressen,
 Geografiska bestämmelser
 enligt Miljöbalkens 4 kap
 1§, 2§ och 6§ 8§

TECKENFÖRKLARING

 Geografiskt riksintresseområde

Riksintressen enligt Miljöbalken 3 kapitlet

Allmänt

I Miljöbalkens 3 kap. anges grundläggande hushållningsbestämmelser för olika verksamheter och intressen. För vissa av dessa verksamheter och intressen kan områden av riksintresse anges. Länsstyrelsens olika enheter inventerar, sammanställer och föreslår vilka områden som bedöms vara av riksintresse inom respektive sektor, länsvis. De centrala sektorsmyndigheterna gör en samlad bedömning i landet över vilka områden eller anläggningar som bedöms vara av riksintresse inom respektive sektorsmyndighets ansvarsområde. Följande områden pekats ut som riksintresse av de centrala sektorsmyndigheterna.

Naturvård

Hela *Kalixälven* är av riksintresse ur naturvårdssynpunkt. Naturvärdet består i den orörda älven med sitt ekosystem av naturliga fiskebestånd, artrika strandängar och raningsmarker som gödslas av älvens flödestoppar, slättermarker, den vackra landskapsbilden, äng och hagmarker med sitt ladbestånd och dess rika växt och djurliv. Naturvårdssintresset och kulturvårdssintresset samverkar inom stora delar av älvdalsområdet.

Inom kust och skärgårdsområdet är *Getskär -Likskärsområdet, Hastaskäret, Storöhalvön* upp till *Källviken* av riksintresse ur naturvårdssynpunkt. Detta motiveras på följande sätt "Storön och Hastaskäret har kalkberggrund med synnerligen rik växtlighet. Här finns unika växtsamhällen och en rad sällsynta och hänsynskrävande växtarter. Stora delar av Storön består av myr- och sumpmarker vilka är artrika och mycket väl dokumenterade. Fågellivet är rikast inom Likskärs reservat. Någorlunda fasta stammar av däggdjur förekommer på de större öarna. Området har stort pedagogiskt och vetenskapligt värde. Likskär är Kalix skärgårds fågelrikaste område och dessutom mycket störmingskänsligt.

Östra delen av kust- och skärgårdsområdet i gränsen mot Haparanda kommun är också av riksintresse för naturvården med följande motivering :

"*Malören* är Norrbottens yttersta ö. Ön är trädlös och vegetationen består av lågvuxna hedar. Den är botaniskt och ornitologiskt intressant."

"*Sävisnäs*, en halvö med kalkförande berggrund och flera eutrofa (närlingsrika) sjöar och rika kärr. Vegetationen är mångformig och frodig med inslag av bl a ett flertal kalkkrävande orkidéer och ormbunkar. Här finns Sveriges nordligaste lokal för vattenaloe. Sävisnäs halvön är ett utmärkt exempel på landhöjningens kust med kalkrik berggrund som avspeglas i florasammansättningen. Lokalen är även geologiskt intressant med stora hållmarker och klapperfält. Kulturlandskapet är mycket naturskönt med rik kulturmarksflora."

Natura 2000 områden

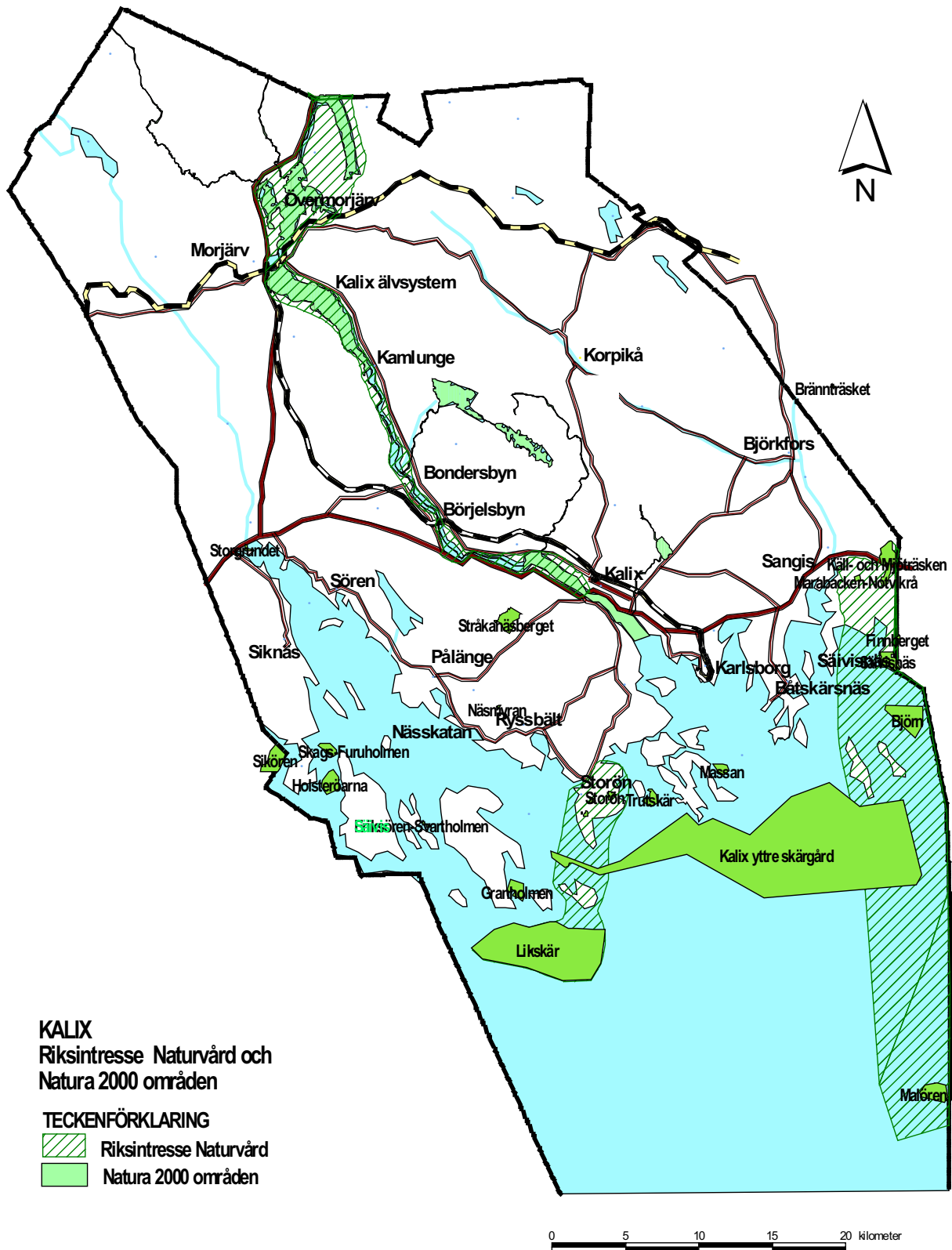
Sedan 1 juli 2001 är samtliga Natura 2000-områden klassade som riksintresse för naturvården, enligt Miljöbalken 4 kap 8§. Inom Kalix kommun är följande områden avsatta som Natura 2000 områden :

OMRÅDESNAMN	SKYDDSFORM
<i>Näsmyran</i>	<i>biotopskydd</i>
<i>Holsteröarna</i>	<i>naturreservat</i>
<i>Kalix yttre skärgård</i>	<i>naturreservat</i>
<i>Skags-Furuholmen</i>	<i>naturreservat</i>
<i>Massan</i>	<i>naturreservat</i>
<i>Storgrundet</i>	<i>inget skydd</i>
<i>Granholmen</i>	<i>naturreservat</i>
<i>Likskär</i>	<i>naturreservat</i>
<i>Trutskär</i>	<i>naturreservat</i>
<i>Björn</i>	<i>naturreservat</i>
<i>Sävisnäs</i>	<i>naturreservat</i>
<i>Käll- och Mjölträsket</i>	<i>naturreservat</i>
<i>Eriksören-Svarholmen</i>	<i>naturreservat</i>
<i>Kalix älvsystem</i>	<i>inget skydd</i>
<i>Storön</i>	<i>inget skydd</i>
<i>Finnberget</i>	<i>inget skydd</i>
<i>Stråkanäsberget</i>	<i>inget skydd</i>
<i>Malören</i>	<i>naturreservat</i>

Medlemsländerna inom Europeiska Unionen, EU, har byggt ett nätverk av värdefulla naturområden som är av särskilt intresse från naturvårdssynpunkt. Nätverket kallas Natura 2000. I dessa ska arter och naturtyper, som är skyddsvärda ur ett EU-perspektiv, bevaras för framtiden. Nätverket innehåller många tusen värdefulla naturområden inom EU.

Skapandet av Natura 2000 är en av EU:s viktigaste åtgärder för att bevara biologisk mångfald. Det är unionens bidrag till förverkligandet av intentionerna i bl.a. Bernkonventionen och konventionen om biologisk mångfald. Natura 2000 har tillkommit med stöd av EG:s habitat- och fågeldirektiv. EG-direktiven är en form av EU-lagar som medlemsstaterna är skyldiga att införliva i det egna regelverket och tillämpa inom landet. Direktiven binder medlemsstaterna till ett visst mål, men ger de nationella myndigheterna rätt att välja hur målen ska uppnås.

Friluftsliv

Kalixälven och kust och skärgårdsområdet är av riksintresse för det rörliga friluftslivet. Kalixälven är en stor outbyggd älv med många forssträckor i skogsterräng är av stort värde som kanotälv och för fritidsfisket. Älvens lättillgänglighet tillsammans med en naturskön landskapsbild gör den mycket attraktiv för turismen och det rörliga friluftslivet.

Kulturmiljövården

Törefors bruk är en länkarna i Norrbottens betydelsefulla gruv- och brukshistoria. Lämningarna liksom de välbevarade byggnaderna har ett stort industrihistoriskt värde. Området ligger i ett mindre samhälle med blandad villabebyggelse. Kvar av bruket finns smedsbostaden, kontoret, herrgården, ett magasin, masugnsruin, grunder, dammkanalen, spinkkajen, dumphögar och slagghvarpen. Området ligger nära E4:an vilket gör det lättillgängligt och attraktivt för besöksnäringen.

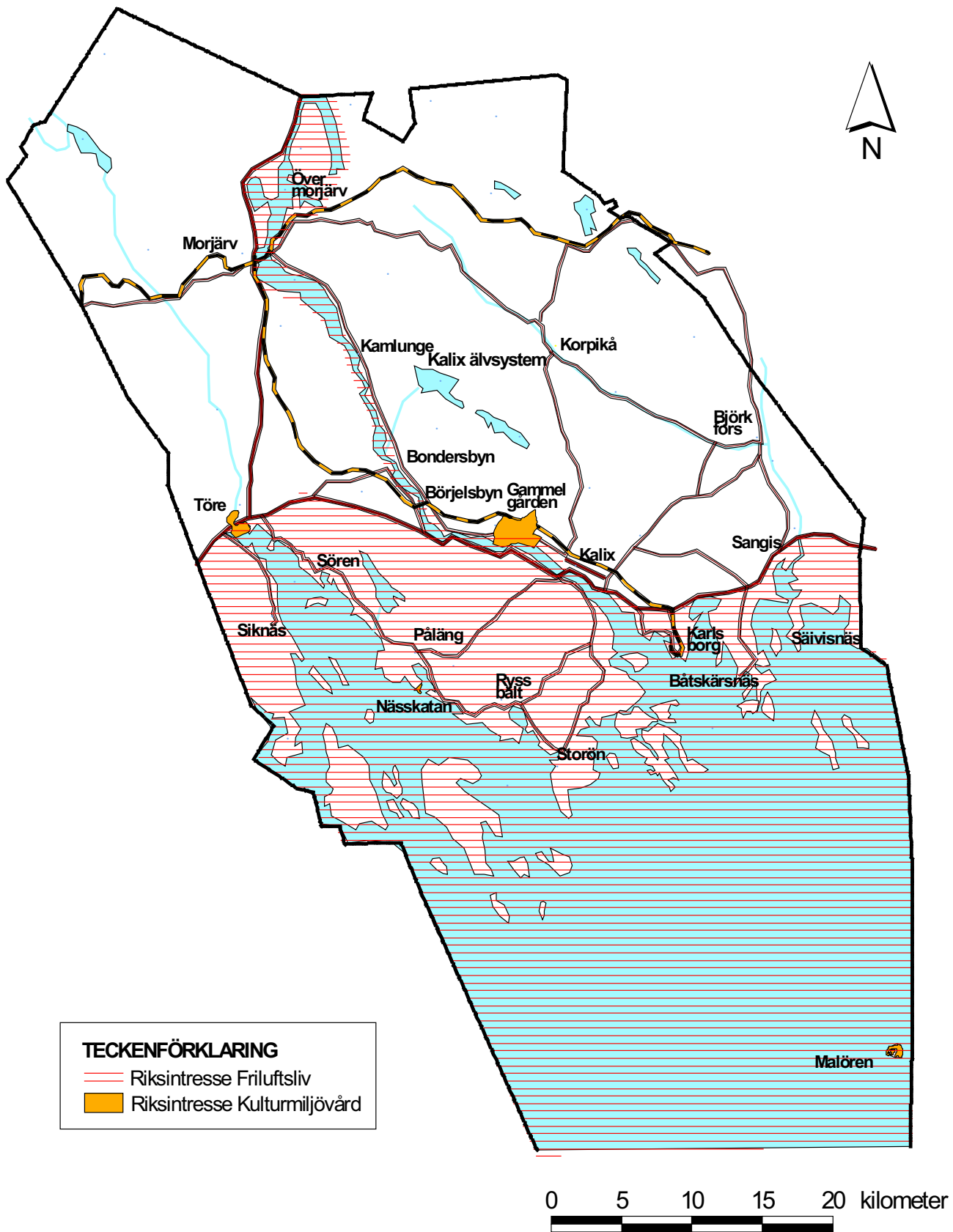
Näskatans fiskeläger är en av svenska bottenvikskustens bäst bevarade små fiskehamnar. Dess topografi illustrerar både landhöjningen, folkets och bygdens relation till havet

och dess kulturmiljö. Området vittnar om fiskemetoder, sociala förhållanden i äldre tid.

Gammelgården är en tät sammanhållen by belägen på en ås. Den gamla byakärnan är i stort sett oförändrad med den ursprungliga byavägen genom byn. Gammelgården är troligtvis den äldsta byn i Kalix som har bibehållit den ursprungliga karaktären. Området utgör en socialhistoriskt intressant jordbruksbygd med herrgårdsmiljö i Björknäs. Samhällsskiktningen belyses av herrgården och byns bondgårdar med omgivande ängsmarker, samt de egenomslösa torp.

Malören, som även är riksintresse inom naturvård, är en gammal lotsplats och fiskeläger. Utgör skärgården yttersta utpost i Bottenviken. Har genom sitt läge nyttjats för fiske och sjöfart sedan medeltiden. Ön har kulturhistoriskt värdefull bebyggelse i form av Heidenstams första fyr, lotsstugan, kapellet, ett vrak, sjömansgrav och fiskeläget. På ön finns även lämningar från det tidiga fisket i form av grunder, gistgårdsrösen labyrinter m.m. Detta sammantaget ger området ett mycket högt kulturhistoriskt och turistiskt värde.

Yrkesfisket

Repskärsfjärden är lek och uppväxtområde för sik, siklöja och strömming samt även gädda, aborre och lake. I området finns vandringsstråk för lax, öring och sik.

Törexfjärden och Storöxfjärden är lek- och uppväxtområde för sik, siklöja och strömming samt även gädda, aborre och lake. I området finns vandringsstråk för lax, öring och sik.

Storöhamn är basen för Norrbottensfisket. Här landas, bereds och paketeras fisk från hela länet. Kommunen har investerat i en modern hamnanläggning och reningsverk. Andra viktiga fiskehamnar är *Binnholmen* sydväst om Ryssbält och *Nyborg*.

Vägnät

E 4 och E10 ingår i i EU TEN nätverk (Trans European Network) som är av riksintresse för Vägverket. Stamvägnätet består av ett rikstäckande vägnät med särskild betydelse för landets ekonomiska tillväxt och välfärdsutveckling. På detta vägnät prioriteras trafiksäkerhet och god framkomlighet. Vägverket investerar kontinuerligt i detta vägnät för att höja standarden, bygga bort trafikfallor, öka framkomligheten och minska miljöbelastningen. Intill dessa vägar gäller ett utökat byggnadsförbud på 30 meter från vägområdet. Vägverket är mycket restriktiv mot nya väganslutningar till dessa vägar.

Järnvägsnät

Nya Haparandabanan utgör riksintresse för kommunikationer. Även den gamla Haparandabanan utgör tillsvidare riksintresse till annat beslut fattas.

Farleder

Tre stycken farleder är av riksintresse vilket framgår av vidstående karta.

Totalförsvaret

Försvarsmakten hävdar att alla militära skjutfält och övningsområden är av riksintresse för landets försvar. I Kalix finns två stycken skjutfält i den nordöstra delen av kommunen. *Lomben* i gränsen mot Överkalix är ett modernt skjutfält som succesivt har utvidgats och moderniserats och *Orrträsk* som idag används i mindre omfattning.

Vid övnings och skjutfält förekommer lågfrekvent buller från grovkallibrig ammunition. Försvarsmakten hävdar riksintresse för totalförsvaret innanför bullerkurvan för 90 dBC Lx. C).

Totalförsvaret har en särställning bland riksintressena. Om ett område är av riksintresse för flera oförenliga ändamål anges i Miljöbalken att om ett område behövs för totalförsvaret skall försvarsintresset ges företräde. Försvarets intressen måste här enligt uttalande i försvarsutskottets utlåtande vara direkt knutet till operativa krav, beredskapskrav eller uthållighetskrav. Enbart fredsekonomiska krav ges inte företräde.

Telenät

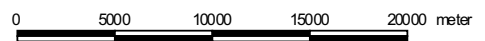
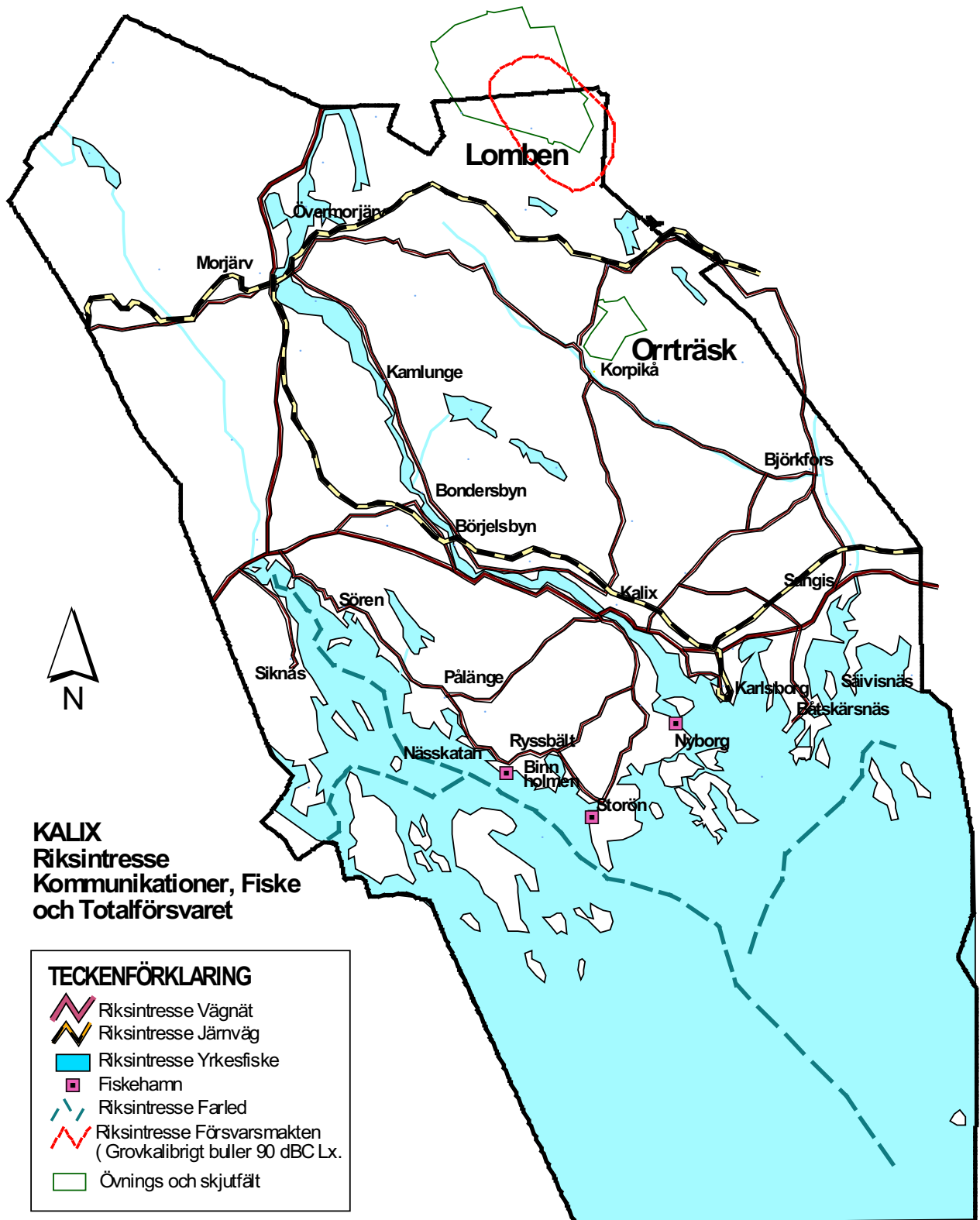
Telias övergripande kabelstråk är av riksintresse, men redovisas inte här av säkerhetsskäl.

Luftfart

Det finns inga riksintressen för luftfarten men byggnader över 40 meter skall anmälas till Luftfartsstyrelsen. Luleå och Bodens flygplats skall beredas möjlighet att yttra sig över ärenden som påverkar MSA-ytan (Minimum Sector Altitude) som består av en cirkel med radien 55 km, som utgår från flygplatsens landningshjälpmedel.

Elnät

Den 220 kV ledning som idag till stor del svarar för Kalix elförsörjning kommer att avvecklas senast 2015. För att ersätta den förlorade matningen kommer sannolikt ett nytt ställverk samt en ny ledning i kommunen att bli aktuell.

Rennäringen

Riksintresset för rennäringen fastställdes 15 dec 2005. Riksintresse för renskötsel, syftar till att säkerställa att näringen har tillgång till områden, som är grundläggande för varaktig renskötsel samt platser och funktioner som behövs för att renskötseln skall klara de nödvändiga förflyttningarna, så att dess årscykel inte bryts.

Det finns ett flertal riksintressen (*kärnområden, svåra passager, huvudflyttleder* samt *rastbeten*) och att det flesta av dessa finns inom fyra större sammanhängande områden.

Kärnområden

Grundträskån

Grundträskån ligger i norra delen av Kalix sameby. Området sträcker sig mellan Västannäs i sydöst och Risbergsmyran i norr mot Ängeså samebyn och efter Grundträskån. Nyttjas under sommarhalvåret som vår-, sommar- och höstbetesland. Området är viktigt kalvningsland under våren sydväst om Stor-Risberget och norr om Bredträsket, samt kalvmärkningsplats vid Krokforsen. Betesmöjligheterna varierar från goda till mycket goda såväl sommar som vinterbete, med dominans av sommarbetestyper.

Lillån-Långfors

Lillån-Långfors är Kalix samebys största kärnområde inom vinterbeteslandet. Området ligger mellan Töre- och Vitåfjärden i söder och järnvägen mellan Avafors och Morjärv i norr. Nyttjas under vinterhalvåret som vinterbetesland. Till skillnad från andra koncessionsbyar får Kalix och Liehittjä samebyar vistas med renar endast vintertid för järnvägen. Detta styr avgränsning av kärnområden till de områden som är lavrika och därför speciellt viktiga vinterbetesområden. Inom områdets gränser finns ett antal renskötselanläggningar för kalvmärkning och skiljning. Området runt Idbäcksträsket är av samebyn redovisat som naturligt uppsamlingsområde tack vare goda betesmöjligheter och betesro. Vinterbetesförhållandena är goda med fläckvis fördelade lavrika barrskogar. Genom västra delen av området passerar en huvudflyttled med en svår passage vid platsen där kommungränsen korsar E4.

Kamlunge

Kamlunge är kärnområde inom vinterbeteslandet. Ligger längs Kalix älven från Morjärvsträsket i nordväst och Gammalgården (utanför Kalix) i sydöst. Området nyttjas vintertid som vinterbetesland. Betesmöjligheterna är goda tack vare fläckvis fördelade lavrika barrskogar med undantag området på västra sidan av Kalix älven mellan Kamlungträsket och Bondersbyn där lavmarkerna är sammanhängande. Arbetshagar vid Långmyran, Bomyrheden och Trollbergsheden används för slakt och skiljning.

Snårbergen

Snårbergen är Kalix samebys nordligaste kärnområde och ligger delvis utanför kommunens gränser. Området nyttjas under sommarhalvåret som vår-, sommar- och höstbetesland. Arbetshagen vid Slättåsen används för slakt och

skiljning. Betesmöjligheterna är mycket goda framförallt under barmarkstiden.

Sockenträsk

Sockenträsk är ett typisk kärnområde där renskötselns viktiga funktioner och strategiska platser sammanfaller med goda betesmöjligheter. Området ligger norr om järnvägen vid Vitvattnet, mellan Kypasjärvi och Mjöträsket. Används under sommarhalvåret som vår-, sommar- och höstbetesland. Området är viktigt som naturligt uppsamlingsområde och kalvningsland men också kalvmärkningsplats under sommaren samt slakt och skiljningsplats under hösten. Genom östra delen av området passerar huvudflyttleden mellan årstidslandet med sin början vid Norriheden. Betesmöjligheterna är goda såväl sommar som vinter.

Vitheden

Vitheden kärnområde ligger nordöst om Kalix, mellan E4 i sydöst och Korpikå-Lilla Lappträsk i nordväst. Används under vinterhalvåret som vinterbetesland. Delar av området runt Lantjärv, Bjumisträsk och Vitheden är av samebyn redovisade som naturliga uppsamlingsområden. Anläggningarna vid Vitheden och Grundträsk nyttjas för slakt och skiljning. Lavmarkstillgången är relativt god med mer sammanhängande förekomster runt Vitheden och Lantjärv.

Myrdalen

Myrdalen är mycket viktigt kärnområde inom vinterbeteslandet. Området återfinns inom samebys östra del mot Liehittjä, mellan Björkfors i sydöst och Bodträsk i nord-väst. Nyttjas vintertid som vinterbetesland. Tack vare goda vinterbetesmöjligheter och betesro är området redovisat som naturligt uppsamlingsområdet. Flera fasta renskötselanläggningar finns inom områdets gränser, som arbets- och beteshagar samt renvaktarstugor. Sammanhängande lavrika barrskogar dominerar över området och ger det mycket gott vinterbete. En huvudflyttled mellan årstidslanden passerar genom området.

Sangis

Sangis är kärnområde under vinterhalvåret beläget längs östra sidan av Sangisälven mellan Tandfors i norr och Säivisviken i sydöst. Området används enbart vintertid som vinterbetesland och är mycket viktigt vinterbete för Liehittjä sameby.

Flyttleder med rastbeten

Fyra stycken huvudflyttleder finns i Kalix. Under sommarhalvåret måste renarna uppehålla sig norr om järnvägen Morjärv-Haparanda enligt koncessionsbeslutet. Vintertid flyttar renarna mot kusten där tillgången till vinterbete främst lavmarker är större.

Svåra passager

E4 utgör en barriär för renarna. Särskilt svåra passager finns vid passage över E4 vid Lappbäcken och öster om Sangis nära kommungränsen mot Haparanda.

KALIX
Rikssintresse rennängen

Teckenförklaring

- Flyttled
- Rastbete längs flyttleden
- Svår passage
- Kärnområden

